

نگرش فلسفی - ۱۸

گرت تامسون

ترجمہ

علی حقی

جان لاک

کتابخانہ

فهرست

- ۷ درآمد
۱. قناعت کرده به بضاعتی مزجاة ۹
۱. علم آموزی در آکسفورد ۱۰
۲. لندن در ملازمت اِرنل شافتسبری، ۱۶۶۷-۱۶۷۵ ۱۳
۳. فرانسه، ۱۶۷۵-۱۶۷۹ ۱۴
۴. سیاست در انگلستان، ۱۶۷۹-۱۶۸۳ ۱۵
۵. تبعید در هلند، ۱۶۸۳-۸۹ ۱۶
۶. لندن، ۱۶۸۹-۱۷۰۴ ۱۷
۲. طریق جدید تصورات ۲۱
- طریق جدید تصورات ۲۴
- در مخالفت با تصورات فطری ۲۵
- برنامه ایجابی ۲۷
- تصورات بسیط و مرکب ۲۸
- تصورات انتزاعی ۳۰
۳. کیفیت‌های اولیه و ثانویه ۳۳
- نظریه فیزیکی جدید ۳۳
- تمایز کیفیت‌های اولیه و ثانویه ۳۵

۳۷	استدلال‌هایی در دفاع از این تمایز.....
۳۹	همانندی.....
۴۱	نظریه ادراک.....
۴. جوهر	
۴۵	حالات.....
۴۵	فضا.....
۴۶	عدد و عدم تاهمی.....
۴۷	حالات مختلط.....
۴۸	جوهر به طور کلی.....
۴۹	تفسیر سنتی.....
۴۹	مشکلات قرائت سنتی.....
۵۱	تفسیرهای دیگر.....
۵۳	نسبت‌ها: علیت.....
۵۵	نتیجه‌گیری.....
۵۶	
۵. تبادل افکار و رده‌بندی	
۵۹	ماهیت معنی.....
۶۰	بعضی انتقادات.....
۶۳	الفاظ کلی.....
۶۴	مسأله کلیات.....
۶۵	بعضی انتقادات.....
۶۷	مسأله دیگر: رده‌بندی.....
۶۸	ذوات واقعی و اسمی.....
۶۹	تعریف.....
۷۰	چشم‌اندازهای علم.....
۷۱	
۶. فهمی نو از ذهن	
۷۳	تأمل.....
۷۴	اختیار.....
۷۵	نفس و بدن.....
۷۶	هویت شخصی.....
۷۸	این‌همانی اشخاص.....
۷۹	

۸۳	۷. محدوده‌های شناخت
۸۳	شناخت.....
۸۵	درجات شناخت.....
۸۶	شناخت حسی.....
۸۷	گستره شناخت.....
۸. ایمان خردمندانه	
۹۱	شناخت خداوند.....
۹۱	مدارای خردمندانه.....
۹۵	در دفاع از مدارا.....
۹۶	
۹. اخلاق: مشغله بشریت	
۱۰۱	سه مشخصه اخلاق.....
۱۰۳	وحدت سه مورد.....
۱۰۶	
۱۰. سیاست: مالکیت و قدرت	
۱۰۹	اوضاع و احوال انقلابی.....
۱۰۹	در مخالفت با حق الهی پادشاهان.....
۱۱۲	رضایت.....
۱۱۴	اعتماد.....
۱۱۶	حقوق مالکیت.....
۱۱۸	شیوه عمل حکومت.....
۱۲۱	
۱۲۵	□ کتاب‌شناسی.....

درآمد

لاک در عهدی زیست که تحولات متعددی در آن به حصول پیوست. گالیله در سال تولدش، ۱۶۳۲، نقد خود بر این دعوی را که زمین ساکن و در مرکز عالم واقع است، منتشر کرد. پنج سال بعد، دکارت گفتار در روش^۱ را منتشر کرد. فضای فکری اروپا، دستخوش دگرگونی بود. علم جدید که آن را از جمله دوستان لاک، کسانی همچون نیوتن و بویل^۲ متحول کردند و گسترش دادند، داشت جایگزین فلسفه مدرسی قرون وسطایی می شد. زمانه، زمانه انقلاب فکری هیجان انگیزی بود. همچنین دوران دگرگونی سیاسی در انگلستان بود. در پی هفت سال جنگ داخلی، موقعی که لاک ۱۷ ساله بود انگلستان در ۱۶۴۹، تبدیل به جمهوری شد. یازده سال بعد حکومت انگلستان به حکومت سلطنتی^۳ بازگشت. اما بزودی انگلستان پروتستان از پادشاهان جدید کاتولیک ناخرسند شد و در ۱۶۸۹، ویلیام و مری^۴، پادشاهان پروتستان، جایگزین پادشاه جیمز دوم^۵ شدند. لاک در این «انقلاب» آرام و مسالمت آمیز، که نشانه‌ای بود از پایان سلطنت مطلقه^۶ در انگلستان، فعال سیاسی حایز اهمیتی بود. این تحولات سیاسی با کشمکش‌های دینی در سراسر اروپا درآمیخت. در ۱۶۴۸ جنگ سی ساله که آلمانی ویران شده را به جای نهاد، خاتمه یافت. فرانسه کاتولیک، قدرت عمده در قاره اروپا بود و پادشاه آفتاب^۷، لوئی چهاردهم که علی الظاهر آماده هجوم به هلند پروتستان بود، بر آن سیطره داشت. در اثنای این دوره از کشمکش دینی، لاک قهرمان مدارا بود.

1. Discourse on A Method

2. Boyle

3. monarchy

4. William and Mary

5. King James II

6. absolute monarchy

7. Sun King

لاک مشارکت‌کننده‌ای فعال در تحولات علمی، سیاسی و دینی در جامعه روزگار خودش بود و نیز اندیشمندی که در باب فحوای این تحولات تأمل می‌کرد. او از یک‌سو، لزوم احترام از تعصب دینی جموداندیش و از دیگر سو، نیاز به دوری گزیدن از شکاکیت بدبینانه را احساس کرد. او مخالف اقتدارگرایی، جزمیات و سرکوب اندیشه آزاد فردی بود. فراتر از همه، لاک دل‌بستگی داشت که اهمیت اخلاق را همچون قوت و نیرویی برای آزادی، هم در خطه دین و هم در گستره سیاست، عیان کند.

برای تحقق این مقاصد، استدلال کرد که ما نیاز داریم بفهمیم شناخت چیست و به چه سان آن را اکتساب می‌کنیم. با شناختی بدین منوال، از شکاکیت و گمانه‌زنی^۱ رهایی خواهیم یافت و بر ما معلوم خواهد شد که قوای نفسانی^۲ ما، با علایق عملی تفکر اخلاقی و سیاسی ما، نیک متناسب شده‌اند. همچنین، از این رهگذر، نسبت عقل و وحی در دین بر ما مکشوف خواهد شد.

در یک کلام، لاک مفهومی از قدرت سیاسی را شرح و بسط داد که نه بر مرجعیت^۳، بلکه مبتنی بر رضایت^۴ بود. او نگرشی به شناخت داشت که به جای مبتنی شدن بر جزمیات و مرجعیت، بر تجربه فردی استوار بود.

همه ارجاعات بدون نام و نشان در این کتاب، به جستار در باب فاهمه بشری^۵ لاک است که منقسم به کتاب‌ها، فصل‌ها و بخش‌هایی می‌شود. ارجاعات فصل ۱۰ به کتاب لاک، دو رساله درباره حکومت است با نام و نشان اختصاری «T».

مایلم سپاس و قدردانی خودم را نثار نویسندگان کتاب‌هایی قبل از کتاب من، خاصه اساتید ارجمند آرون، ایر، چپل، دان، جولی وول‌هاوس، کنم. از مادرم، جون تامسون، که نسخه پیشین این کتاب را خواند و تصحیح کرد، متشکرم. این کتاب را به نشانه مهر و دوستی پیشکش می‌کنم به دخترم فرنیس.

قناعت کرده به بضاعتی مزجاة

گورنبنشته مزار لاک که خودش آن را نوشت متضمن عبارت‌های ذیل است؛ در جوار این مکان، جان لاک آرمیده است. اگر برسید او چگونه انسانی بود، پاسخش این است که او انسانی بود قانع به بضاعت مزجاة خویش. دانش‌پژوهی کارآزموده که، پژوهش‌هایش را سراسر وقف طلب حقیقت کرد... این یادبود سخت فروتنانه، از آن شخصی است که چه بسا بتوان او را بنیانگذار تجربه‌گرایی نامید. کسی که فلسفه سیاسی‌اش در قانون اساسی ایالات متحده گنجانیده و پاس داشته شد و نام او عموماً پیوند داشت به نام نیوتن همچون دو غول فکری سده هجدهم.

گورنبنشته مزار لاک، آیینة تمام‌نمای طرز زندگی و کار اوست. لاک در عصری آشوبناک که علیه آن واکنش نشان داد، به دنیا آمد. در ۱۶۴۲، وقتی ۱۰ ساله بود، آتش جنگ داخلی در انگلستان، شعله‌ور شد. پدر لاک، در ارتش طرفداران پارلمان، علیه سلطنت طلب‌ها، جنگید. در ۱۶۴۹، پادشاه چارلز اول، اعدام و حکومت انگلستان تبدیل به جمهوری شد. خشونت زمانه، بر نگرش لاک، تأثیر ژرف گذاشت. در فعالیت فکری‌اش هیجان و شور و حرارت مجنون‌وار جنگ داخلی منتفی می‌شود و به جای آن، رهیافتی بخردانه و به دقت متوازن نسبت به

1. Royalists 2. Charles I

3. authority 4. consent
5. Essay Concerning Human Understanding